

Вікторія Занько,
студентка 2 курсу юридичного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

Загальна характеристика злочину залишення в небезпеці*

Залишення в небезпеці (ст.135 КК України) - це завідоме залишення без допомоги особи, яка перебуває в небезпечному для життя стані і позбавлена можливості вжити заходів до самозбереження через малолітство, старість, хворобу або внаслідок іншого безпорадного стану, якщо той, хто залишив без допомоги, зобов'язаний був піклуватися про цю особу і мав змогу надати їй допомогу [1].

Диспозиція ст. 135 КК України передбачила у якості джерел, що обумовлюють виникнення небезпеки, і поведінку винного. Вона повинна бути усвідомлюваною, не пов'язаною з завданням шкоди потерпілому, або необережною [6, с. 1].

Для наявності складу злочину важливо те, що особа, існуванню якої загрожувала небезпека, не може вжити заходів до самозбереження. Кримінальна відповідальність за залишення в небезпеці не повинна наступати, якщо особа, що знаходиться в небезпечному стані, має можливість власними силами ліквідувати небезпеку та вжити заходів до самозбереження. Якщо допомогу потерпілому надали треті особи,

---

* Наукова керівниця – доцентка кафедри адміністративного та фінансового права Світлана Ковальова

присутність яких не могла усвідомлюватися та прийматися до уваги особою, що залишає в небезпеці потерпілого, то ця обставина свідчить про наявність небезпечного стану та ймовірності загрози для безпеки потерпілого, та як і реальна відсутність допомоги з боку третіх осіб, повинна тягнути кримінальну відповідальність для суб'єкта залишення в небезпеці [5, с. 301].

До елементів, що характеризують небезпеку обстановки, можна віднести неможливість особи вжити заходів до самозбереження в певних обставинах. Дати чітке визначення цієї ознаки не є можливим, оскільки він повинен розглядатися індивідуально, до кожного конкретного випадку, але при його встановленні слід керуватися такими критеріями: характер та ступінь небезпеки, що загрожує потерпілому; оцінка навколишньої обстановки; психофізичні можливості людини. Психофізіологічні причини неможливості вжити заходів до самозбереження законодавець перелічує в диспозиції ст. 135 КК України: малолітство, старість, хвороба, безпорадність [4, с. 291-292].

Законодавець зазначив, що допомога повинна надаватися, якщо винна особа має таку можливість. Наявність у особи можливості надання допомоги відноситься до ознак суб'єкта. Застосовуючи її до навколишньої обстановки, вона розглядається відносно наявності засобів, що дозволяють надати допомогу. Як характеристика суб'єкта можливість визначається у кожному конкретному випадку та оцінюється виходячи з психофізіологічних даних зобов'язаної особи та наявності в неї певних навичок, необхідних для надання допомоги [6, с. 6].

Небезпека повинна бути реальною, тобто виражати такий стан об'єктивної дійсності, яка може адекватно сприйматися будь-якою особою, оскільки залишаючи потерпілого, вона повинна бути впевнена, виходячи із реальної обстановки, що не буде настання шкідливих наслідків. Тим більше, не завжди можна передбачити ймовірність настання шкоди життю. Часом, суб'єктивно важко встановити, чи є взагалі на момент залишення небезпека для життя [2, с. 10-12].

Момент початку та закінчення небезпечного для життя стану, як елемента об'єктивної сторони слід оцінювати виходячи із конкретної ситуації. Він виникає з появою розглянутих факторів механізму його формування та існує до припинення дії відносно потерпілого або настання шкідливих наслідків. Відсутність ознак небезпечного стану як властивості потерпілого або елемента об'єктивної сторони виключає злочинний характер бездіяльності, тобто немає обставин, що створюють загрозу безпеки особи. Склад злочину, що передбачає кримінальну відповідальність за залишення в небезпеці, не охоплює настання реальних наслідків для життя, тому що вони причиняються не суб'єктом, а третіми силами. Немає злочинів, які б не завдавали шкоди або не ставили б небезпеку завдання

шкоди. Наслідки завжди існують та завжди реальні, хоча інколи не носять матеріального характеру [7, с. 7-8].

Моментом початку злочину "Залишення в небезпеці" є виникнення небезпечного стану для потерпілого та усвідомлення його суб'єктом, що зобов'язаний забезпечувати його безпеку. Момент закінчення залишення в небезпеці пов'язаний з наступними обставинами: настання смерті потерпілого або шкоди, ненадання допомоги третіми особами, на втручання яких суб'єкт не міг розраховувати, або припинення впливу небезпеки за сприятливих природних умов [3, с. 27].

Особливістю об'єктивної сторони залишення в небезпеці є те, що існує певний проміжок часу (небезпечний стан), впродовж якого суб'єкт може надати допомогу потерпілому. І хоча формально злочин вважається закінченим з моменту залишення потерпілого в небезпеці (ч. 1, 2 ст. 135 КК), фактично в цей проміжок часу суб'єкт може здійснювати дії, що від нього потребуються, які ліквідують загрозу безпеці потерпілого. Таким чином, об'єктивна сторона залишення в небезпеці включає в себе: бездіяльність суб'єкта; об'єктивні обставини, що позбавляють потерпілого можливості вжити заходів до самозбереження, негативний вплив зовнішніх факторів, що характеризують навколишню обстановку; відсутність реальної можливості втручання сил природи або третіх осіб, що здатні усунути небезпеку; об'єктивна наявність можливості надання допомоги без небезпеки для власного життя суб'єкта [7, с. 9].

Література

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 / Законодавство України.
2. Мальцев В. В. Соціальна відповідальність особи, кримінальне право та кримінальна відповідальність / В.В. Мальцев // Правознавство. – 2000. – №6. – С. 14–18.
3. Микитчик О. В. Суб'єктивна сторона залишення в небезпеці України / О. В. Микитчик, В. В. Бабаніна // Адвокат. - 2009. - № 5. - С. 26-30.
4. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / за заг. ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 6-те вид., перероб. і доп.. – Київ, 2009. – 870 с.
5. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / за ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка та ін. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: Дакор, 2008. – 1428 с.
6. Орлов П. І. Кримінальна відповідальність за ненадання допомоги та залишення в небезпеці : лекція / П. І. Орлов ; Харк. екон.-прав. ун-т. – Х., 2017. – 11 с.

7. Ткаченко В.І. Бездіяльність: відповідальність за злочини, скоєні шляхом бездіяльності / В.І. Ткаченко // Юридична газета. – 1997. – № 1. – С.7–9.

---

* Наукова керівниця - доцентка кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1
Олена Юшкевич

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

Рада аспірантів юридичного факультету

Студентська організація юридичного факультету

Студентський науковий гурток
«Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

09 травня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 09 травня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 215 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**